

بسم الله الرحمن الرحيم

سلسله هم اندیشی‌های

توسعه و توانمند سازی علوم اسلامی

فهرست موضوعی دومین هم‌اندیشی

جایگاه نیازهای کاربردی در درختواره علوم اسلامی

ISDE

گروه دستیاران علوم اسلامی

مشهد مقدس

بهمن ۱۴۰۳

فهرست عناوین

۱. مفاهیم و مبانی درختواره علوم اسلامی ۳
- (۱) ماهیت و ضرورت درختواره علوم اسلامی ۳
- (۲) تاریخچه و تحولات طبقه‌بندی علوم در جهان اسلام ۳
- (۳) مبانی و منطق طبقه‌بندی علوم اسلامی ۳
- (۴) قلمروشناسی و نسبت بین علوم ۴
- (۵) جایگاه نیازها در درختواره علوم اسلامی ۴
- (۶) روش‌شناسی و طبقه‌بندی علوم ۵
- (۷) سایر مباحث ۶
- تراث علمی اسلامی و آسیب‌شناسی علم‌پژوهی ۶
- پویایی و نوآوری در نظام علمی ۶
- مسائل انضمامی و زمینه‌ای در علوم اسلامی ۶
۲. چالش‌ها و انتقادات درختواره علوم اسلامی ۷
- (۱) چالش‌های اساسی و نقد ساختاری ۷
- (۲) نقد و بررسی مفهوم نیازهای کاربردی ۷
۳. توانمندسازی علوم اسلامی ۸
- (۱) ضرورت و راهکارهای توانمندسازی ۸
- (۲) نظام آموزشی و ساختار حوزه علمیه ۱۰
۴. مسائل و مباحث دیگر: (مباحث مرتبط با طبقه‌بندی علوم) ۱۱
۵. بایسته‌ها ۱۱
۶. چالش‌های مطرح شده ۱۳

۱. مفاهیم و مبانی درختواره علوم اسلامی

۱) ماهیت و ضرورت درختواره علوم اسلامی

- ماهیت و ضرورت درختواره علوم اسلامی (الهی خراسانی، پارسانیا، جوادی، مقیمی حاجی، علیزاده، اسلامی، رشاد، واسطی)
- مفهوم علم و موانع تحقق علوم اسلامی (اکبری، طالقانی)
- تمایز درختواره دانش از طبقه‌بندی علوم (علیزاده)
- کارکردهای درختواره دانش‌های علوم اسلامی به عنوان ابزار مدیریت دانش (علیزاده)

۲) تاریخچه و تحولات طبقه‌بندی علوم در جهان اسلام

- نحوه شکل‌گیری طبقه‌بندی‌ها در جهان اسلام (رحمانی)
- تاریخچه طبقه‌بندی علوم در جهان اسلام (پارسانیا)
- جایگاه فقه در طبقه‌بندی علوم (رحمانی)
- نگاه ترکیبی در طبقه‌بندی علوم و علت افول تمدن اسلامی (رحمانی)
- لزوم توجه به الزامات مالی و مقاومت‌های اجتماعی در طبقه‌بندی علوم (پارسانیا)

۳) مبانی و منطق طبقه‌بندی علوم اسلامی

- مبانی طبقه‌بندی علوم اسلامی (مقیمی حاجی، علیدوست)
- ضرورت توافق بر معیارها و مبانی (مقیمی حاجی)
- ملاک‌های طبقه‌بندی علوم (رشاد)
- ماهیت پیشینی و پسینی طبقه‌بندی دانش (سبحانی)
- منطق و مدیریت دانش در طبقه‌بندی علوم (پارسانیا)
- منطق بالادستی در درختواره علوم اسلامی (الهی خراسانی)
- نظریه تناسق مولفه‌ها در فلسفه علم دینی (رشاد)

۴) قلمروشناسی و نسبت بین علوم

- قلمروشناسی و تنقیح مجدد (علیزاده)
- تجدید نظر در قلمروشناسی علوم اسلامی (علیزاده)
- نسبت بین علوم: روابط طولی و عرضی (علیزاده، صرامی)
- نظام دانش چندلایه و ارتباط طولی و عرضی علوم (الهی خراسانی)
- لزوم هم‌افزایی بین علوم اسلامی (علیزاده)

۵) جایگاه نیازها در درختواره علوم اسلامی

- نیازها به عنوان یک عامل دوگانه در ساختار درختواره (پارسانیا)
- تعامل واقعیت و اهداف در طبقه‌بندی (پارسانیا)
- ضرورت دسته‌بندی نیازمحور (رشاد)
- نیازهای کاربردی و نقش آن در علوم اسلامی (الهی خراسانی، جوادی، نورمفیدی، مقیمی حاجی، سعدی، واسطی، علیزاده)
- انواع نیازها (علیزاده، مقیمی حاجی)
- نیازهای اساسی در علوم اسلامی (الهی خراسانی)
- دوگانه‌های نیاز در نظریه عمومی نیازسنجی و نیازشناسی (علیزاده)
- نیازهای دانش و نظام آموزشی (مقیمی حاجی)
- ضرورت ایجاد گفتمان احساس نیاز (علیدوست)
- ضرورت طراحی مدل نیازها بر اساس نگرش اسلامی (واسطی)
- اولویت‌بندی نیازها و دیدگاه‌های مختلف (الهی خراسانی)
- نقد بر منطق نیازها (الهی خراسانی)
- ضرورت توجه به نیازهای متنوع در تدوین درختواره (مقیمی حاجی)

- نیازسنجی، نهادها و آسیب‌شناسی در توسعه علوم اسلامی (سید شبیری)
- بررسی نیازها و روش‌های تحقیق در علوم اسلامی (اسماعیلی)
- نیازهای کاربردی و طراحی دستگاه‌های حل مسئله (حکمت نیا)
- نیازهای عمومی دانش (علیزاده)

۶) روش‌شناسی و طبقه‌بندی علوم

- طبقه‌بندی علوم و رویکردهای آن (طالقانی)
- تفکیک طبقه‌بندی علوم: پیشینی و پسینی (طالقانی، سبحانی)
- نقد طبقه‌بندی پیشینی و منطقی علوم (طالقانی)
- دیدگاه‌های مختلف در مورد طبقه‌بندی پیشینی و پسینی (طالقانی)
- ملاحظات و نگرانی‌ها در مورد طبقه‌بندی پیشینی و پسینی (طالقانی)
- نقش دانش‌شناسی در طبقه‌بندی دانش (سبحانی)
- ترکیب نگاه پیشینی و پسینی در طبقه‌بندی دانش (سبحانی)
- سطوح سه‌گانه طبقه‌بندی علوم (حکمت نیا)
- ضرورت انعطاف‌پذیری درختواره علوم اسلامی (طالقانی)
- روش‌های طراحی و نقد درختواره (مقیم‌حاجی)
- ضرورت ممیزی دانش و طبقه‌بندی علوم (علیزاده)
- مراحل طبقه‌بندی علمی و نگاه تکاملی (علیزاده)
- نظام طبقه‌بندی علوم: امری انکارناپذیر و ضروری (الهی خراسانی)
- نظریه و روش‌شناسی در طبقه‌بندی علوم (پارسانیا)
- معیار علم دینی (رشاد)
- توجه به مولفه‌های گوناگون در طبقه‌بندی علوم (اکبری)

- لزوم تفکیک بین علوم اسلامی بر اساس منابع (صرامی)
- اهمیت منابع در طبقه‌بندی علوم اسلامی (صرامی)
- آسیب‌شناسی عدم توجه به منابع در فقه‌پژوهی معاصر (صرامی)
- ضرورت بهره‌گیری از تجربه بشری در طبقه‌بندی علوم (صرامی)
- تأسیس دستگاه روشگانی جدید (رشاد)
- آینده‌پژوهی و دستگاه روش‌شناسی (رشاد)

(۷) سایر مباحث

- تراث علمی اسلامی و آسیب‌شناسی علم‌پژوهی
 - ضرورت توجه به تراث علمی اسلامی و پرهیز از آسیب‌های علم‌شناسی ناسازگار (رحمانی)
 - توجه به تراث اسلامی و آسیب‌های علم‌پژوهی غربی (رحمانی)
 - ضرورت بازنگری در رویکردها (رحمانی)
- پویایی و نوآوری در نظام علمی
 - پویایی نظام علمی و بازنگری در معیارها (علیزاده)
 - خلاقیت و ایده‌های نو (حکمت نیا)
 - ساختار دستگاه‌های علمی (حکمت نیا)
 - مطالعات بین‌رشته‌ای و تولید دانش (حکمت نیا)
 - تأکید بر ماهیت چندوجهی علوم و اجتناب از تعجیل در جمع‌بندی (الهی خراسانی)
 - اهمیت لیل گذاری و نظام های پشتیبان (الهی خراسانی)
- مسائل انضمامی و زمینه‌ای در علوم اسلامی
 - تنوع جوامع و زمینه‌ها (جوادی)
 - تجربه فلسفی در مواجهه با ماتریالیسم (علیدوست)

- تأثیر عوامل انضمامی در چیدمان خروجی علوم اسلامی (پارسانیا)
- ضرورت رده‌بندی ظرفیت‌ها و موانع (پارسانیا)

۲. چالش‌ها و انتقادات درختواره علوم اسلامی

(۱) چالش‌های اساسی و نقد ساختاری

- چالش‌های اساسی در درختواره علوم اسلامی (بدون نام استاد)
- نقد درختواره علوم اسلامی و محدودیت‌های آن (نورمفیدی، اکبری)
- ضعف در شبکه‌بندی و ارتباطات دانش‌ها (اکبری)
- ضعف در ارتباطات تاریخی و بین‌الادیانی (اکبری)
- محدودیت‌ها و پیامدهای درختواره علوم اسلامی (طالقانی)
- نقد ساختاری درختواره و مشکلات آموزشی (جوادی)
- انتقادات و پاسخ‌ها به چالش‌های طراحی درختواره (مقیم‌حاجی)
- انتقاد از اصطلاح "درختواره" (الهی خراسانی)

(۲) نقد و بررسی مفهوم نیازهای کاربردی

- نقد و بررسی مفهوم نیازهای کاربردی (جوادی)
- نقد بر منطق نیازها (الهی خراسانی)

۳. توانمندسازی علوم اسلامی

۱) ضرورت و راهکارهای توانمندسازی

- ضرورت توانمندسازی علوم اسلامی (علیزاده، واسطی، سبحانی، واعظی، مقیمی حاجی، جوادی)
- تمرکز بر توانمندسازی رشته‌های موجود در حوزه (واسطی)
- ضرورت عملیاتی‌سازی درختواره علوم اسلامی و مشورت نخبگان (مقیمی حاجی)
- بررسی زمان و ضرورت طبقه‌بندی علوم در توسعه و توانمندسازی (سبحانی)
- تأثیر طبقه‌بندی علوم بر توسعه و توانمندسازی علوم اسلامی (اسلامی)
- ضرورت نوسازی نظام دانش (سبحانی)
- سنخ‌شناسی دانش برای توانمندسازی علوم اسلامی (واعظی)
- اهمیت منطق موضوعی و نیازهای اساسی در توانمندسازی علوم اسلامی (مقیمی حاجی)
- توانمندسازی دانش اسلامی: کاربردی‌سازی و پاسخگویی به نیازهای جامعه (مقیمی حاجی)
- انواع دانش‌های مورد نیاز برای توانمندسازی علوم اسلامی (واعظی)
- اولویت‌بندی و چالش‌های توانمندسازی در علوم اسلامی (جوادی)
- مرزهای نامشخص و مکانیزم‌های متفاوت توانمندسازی (جوادی)
- لزوم توجه به ساختار پرورش نیروی انسانی (اکبری)
- ضرورت کار بالینی در حوزه‌های علمیه (اکبری)
- اهمیت حلقه‌های مطالعات تخصصی و مسئله‌یابی (اکبری)
- نقش چگونگی‌ها در حکمرانی صحیح (واسطی)
- ضرورت ایجاد حلقه‌های واسطه‌ای برای تولید و کاربردی‌سازی دانش (مقیمی حاجی)
- شبکه‌سازی دانش و نظام مهارت‌ها (مقیمی حاجی)

- ضرورت گشودن فضای دانشی بدون نیاز به اثبات نیاز واقعی (واعظی)
- مطالعه توسعه‌ای: از دانش بنیادین و کاربردی به توسعه دانش (واعظی)
- تعادل بین مباحث بنیادین و کاربردی (مقیمی حاجی)
- چالش‌های مسئله‌شناسی و ضرورت توافق نظر (موسوی)
- پرهیز از ظاهرگرایی و حسن و قبح‌گرایی شرعی حداکثری (اکبری)
- ضرورت تخصص‌گرایی و مرجعیت‌بخشی به استادان متخصص (اکبری)
- الگوی مه‌اد و کهاد و پرهیز از یکسان‌سازی (اکبری)
- نگرانی درباره کارگاه‌های روش‌شناسی (اکبری)
- ضرورت نظریه عمومی در دانش اسلامی (علیزاده)
- تعادل سه‌گانه عقلانیت، کارآمدی و حجیت (علیزاده)
- مطالعات توسعه‌ای و "آچارکشی" ماشین دانش (علیزاده)
- عناصر کلیدی در تکامل علم (رشاد)
- اولویت‌گذاری در ساماندهی علوم (رشاد)
- مسلک عام در طبقه‌بندی علوم (اسلامی)
- نقش ارباب علوم در طبقه‌بندی دانش‌ها (اسلامی)
- کاربردی بودن و تأثیر تاریخی (الهی خراسانی)
- اولویت‌بندی اسلامی و نقش الهیات (جوادی)
- ضرورت سنخ‌شناسی دانش برای توانمندسازی علوم اسلامی (واعظی)
- فضاهای بحث در علوم اسلامی (غیر مسئله اصلی) (علیزاده)
- مسئله اصلی: چالش‌های انضمامی علوم اسلامی و توانمندسازی (علیزاده)
- شاخصه‌های اصلی علوم اسلامی: عقلانیت، کارآمدی و حجیت (علیزاده)

- مسئولیت اجتماعی حوزه در حفظ و گسترش دانش (اکبری)
- بررسی فعالیت‌های دیگران و ایجاد تعاملات میان‌رشته‌ای (اکبری)
- ضرورت اجتهاد و مهارت استنباط (واسطی)

۲) نظام آموزشی و ساختار حوزه علمیه

- نظام آموزشی حوزه و ضرورت بازنگری (واعظی)
- چالش‌ها و نگرانی‌ها در آموزش علوم اسلامی (علیدوست)
- نقد و ارزیابی ساختار موجود (سعدی)
- چالش‌های نظام آموزشی فعلی و محدودیت‌های آن (سبحانی)
- محدودیت‌های نظام آموزشی و ضرورت سرمایه‌گذاری (سبحانی)
- پیشنهادها و اقدامات برای بهبود نظام آموزشی (سبحانی)
- همسویی آموزش و درختواره (جوادی)
- ضرورت توجه به چالش‌های نظام آموزشی حوزه علمیه (سبحانی)
- توسعه رشته‌های تخصصی در حوزه علمیه قم (سبحانی)
- ارتباط درختواره رشته‌ها و دانش (اکبری)
- چالش‌های مدیریت دانش سنتی و ضرورت هماهنگی نخبگانی (اکبری)
- اهمیت تعامل حوزه با دانشگاه (اکبری)
- چالش‌های سیالیت تخصص‌ها در حوزه (اکبری)
- نقش اتاق‌ها و حجره‌ها در تعامل علمی طلاب (اکبری)
- مأموریت‌های حوزه و حمایت مالی از رشته‌ها (حکمت نیا)
- نگاه دوسویه در مطالعات خانواده و شناسایی نقص‌ها (اکبری)

۴. مسائل و مباحث دیگر: (مباحث مرتبط با طبقه‌بندی علوم)

- تأثیر تعداد دانشجویان بر نتایج درختواره (الهی خراسانی)
- نکات اساسی در طراحی الگوها (رحمانی)
- چالش‌های تخصص‌گرایی و ضرورت نگرش جامع (رحمانی)
- نظام طبقه‌بندی علوم و ضرورت سازگاری با واقعیت‌ها (جوادی)
- گستره شریعت و طبقه‌بندی علوم اسلامی (علیدوست)
- موسیقی به عنوان یک چالش در علوم اسلامی (جوادی)

۵. بایسته‌ها

- نظام طبقه‌بندی علوم و ضرورت سازگاری با واقعیت‌ها (جوادی)
- چالش‌های تخصص‌گرایی و ضرورت نگرش جامع (رحمانی)
- چالش‌های مدیریت دانش سنتی و ضرورت هماهنگی نخبگانی (اکبری)
- ضرورت توجه به چالش‌های نظام آموزشی حوزه علمیه (سبحانی)
- محدودیت‌های نظام آموزشی و ضرورت سرمایه‌گذاری (سبحانی)
- نظام آموزشی حوزه و ضرورت بازنگری (واعظی)
- ضرورت اجتهاد و مهارت استنباط (واسطی)
- ضرورت سنخ‌شناسی دانش برای توانمندسازی علوم اسلامی (واعظی)
- ضرورت نظریه عمومی در دانش اسلامی (علیزاده)
- ضرورت تخصص‌گرایی و مرجعیت‌بخشی به استادان متخصص (اکبری)
- چالش‌های مسئله‌شناسی و ضرورت توافق نظر (موسوی)
- ضرورت گشودن فضای دانشی بدون نیاز به اثبات نیاز واقعی (واعظی)

- ضرورت ایجاد حلقه‌های واسطه‌ای برای تولید و کاربردی‌سازی دانش (مقیمی حاجی)
- ضرورت کار بالینی در حوزه‌های علمیه (اکبری)
- ضرورت نوسازی نظام دانش (سبحانی)
- بررسی زمان و ضرورت طبقه‌بندی علوم در توسعه و توانمندسازی (سبحانی)
- ضرورت عملیاتی‌سازی درختواره علوم اسلامی و مشورت نخبگان (مقیمی حاجی)
- ضرورت توانمندسازی علوم اسلامی (علیزاده، واسطی، سبحانی، واعظی، مقیمی حاجی، جوادی)
- ضرورت رده‌بندی ظرفیت‌ها و موانع (پارسانیا)
- ضرورت بازنگری در رویکردها (رحمانی)
- ضرورت توجه به تراث علمی اسلامی و پرهیز از آسیب‌های علم‌شناسی ناسازگار (رحمانی)
- ضرورت بهره‌گیری از تجربه بشری در طبقه‌بندی علوم (صرامی)
- ضرورت ممیزی دانش و طبقه‌بندی علوم (علیزاده)
- ضرورت انعطاف‌پذیری درختواره علوم اسلامی (طالقانی)
- ضرورت توجه به نیازهای متنوع در تدوین درختواره (مقیمی حاجی)
- ضرورت طراحی مدل نیازها بر اساس نگرش اسلامی (واسطی)
- ضرورت ایجاد گفتمان احساس نیاز (علیدوست)
- ضرورت دسته‌بندی نیازمحور (رشاد)
- ضرورت توافق بر معیارها و مبانی (مقیمی حاجی)
- ماهیت و ضرورت درختواره علوم اسلامی (الهی خراسانی، پارسانیا، جوادی، مقیمی حاجی، علیزاده، اسلامی، رشاد، واسطی)
- لزوم توجه به الزامات مالی و مقاومت‌های اجتماعی در طبقه‌بندی علوم (پارسانیا)
- لزوم هم‌افزایی بین علوم اسلامی (علیزاده)

- لزوم تفکیک بین علوم اسلامی بر اساس منابع (صرافی)
- لزوم توجه به ساختار پرورش نیروی انسانی (اکبری)

۶. چالش‌های مطرح شده

- چالش‌های اساسی در درختواره علوم اسلامی (بدون نام استاد)
- اولویت‌بندی و چالش‌های توانمندسازی در علوم اسلامی (جوادی)
- چالش‌های مسئله‌شناسی و ضرورت توافق نظر (موسوی)
- مسئله اصلی: چالش‌های انضمامی علوم اسلامی و توانمندسازی (علیزاده)
- چالش‌ها و نگرانی‌ها در آموزش علوم اسلامی (علیدوست)
- چالش‌های نظام آموزشی فعلی و محدودیت‌های آن (سبحانی)
- ضرورت توجه به چالش‌های نظام آموزشی حوزه علمیه (سبحانی)
- چالش‌های مدیریت دانش سنتی و ضرورت هماهنگی نخبگانی (اکبری)
- چالش‌های تخصص‌گرایی و ضرورت نگرش جامع (رحمانی)
- موسیقی به عنوان یک چالش در علوم اسلامی (جوادی)